

“ควีนสิริกิติ์” เรื่องอร่ามนิรันดร

ปปผางามสามประเทศวิเศษศรี
เทิดพระเกียรติพระราชินีนาถสยาม
บุปผาชื่นยินยงดำรงนาม
“ควีนสิริกิติ์” เรื่องอร่ามนิรันดร

บทกลอนอันไพเราะและมีความหมายข้างต้น เป็นบทประพันธ์ของ ศาสตราจารย์ฐะปะนีย์ นาครทรรพ บรมครูทางกาพย์กลอนและ อาจารย์ทางการศึกษาที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ผู้เขียนขออนุญาตนำมาเป็นชื่อเรื่องและนำเรื่อง เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุ ๗๒ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

ควีนสิริกิติ์ เป็นชื่อดอกไม้ ๓ ชนิด ที่ชาวต่างประเทศได้ขอพระราชทานพระนามาภิไธยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไปตั้งชื่อ ซึ่งได้แก่ ดอกกุหลาบควีนสิริกิติ์ ของประเทศฝรั่งเศส ดอกแคทลียาควีนสิริกิติ์ ของประเทศอังกฤษ และดอกดอนญาควีนสิริกิติ์ ของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งแต่ละชนิดเป็นดอกไม้ที่ล้ำค่า มีกลิ่นหอม และมีความสวยงามเป็นเลิศ นับเป็นดอกไม้เทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ชาวไทยทุกคนภาคภูมิใจ

ดอกไม้ดอกแรกที่ทรงพระราชทานพระนามาภิไธยเป็นชื่อ คือ ดอกแคทลียาควีนสิริกิติ์ มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Cattleya Queen Sirikit อยู่ในวงศ์ Orchidaceae เป็นกล้วยไม้ลูกผสมต่างกัน มีดอกสีขาว กลิ่นหอม ออกดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อที่ปลาย ๒-๔ ดอก มีกลีบรวม ๖ กลีบ เรียงเป็นชั้น ชั้นละ ๓ กลีบ คือ กลีบชั้นนอกสีขาว เป็นรูปหอกแกมรูปขอบขนาน ส่วนกลีบชั้นในมีกลีบคู่บน ๑ คู่ และกลีบล่าง ๑ กลีบ เป็นขอบกลีบยื่นเรียกว่า “ปาก” โคนมันนเป็นหลอดล้อมรอบเส้าเกสร ปลายผายยื่นออกภายในมีแฉ้มเหลืองทองอยู่ตรงกลาง ขอบปากยื่นเป็นคลื่นสวยงามมาก

แคทลียาควีนสิริกิติ์ เป็นลูกผสมระหว่าง Cattleya Bow Bells และ Catt-

leya O'brieniana var. alba บริษัท แบลค แอนด์ ฟลอรี จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทกล้วยไม้เก่าแก่ในประเทศไทยเป็นผู้ผสมพันธุ์จนสำเร็จ ได้กล้วยไม้แคทลียาที่มีทรงต้นกะทัดรัดสวยงามมาก มีดอกสีขาวบริสุทธิ์ โคนกลีบใหญ่ ด้านในสีเหลืองสด มีแต้มสีเหลืองทอง กลิ่นหอม จึงได้จดทะเบียนชื่อพันธุ์ว่า Exquisite

ต่อมา บริษัทแห่งนี้ได้นำดอกแคทลียานี้เข้าประกวดจนได้รับรางวัลยอดเยี่ยมจากสมาคมพืชสวนอังกฤษ จึงได้ติดต่อผ่านสถานเอกอัครราชทูตไทย ขอพระราชทานพระราชนาญาติ อัญเชิญพระนามาภิไธยของสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ เป็นชื่อพันธุ์ไม้นี้ว่า แคทลียา ควีนสิริกิติ์ และได้จดทะเบียนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑

ภายหลังจากนั้นได้มีการคัดเลือกสายพันธุ์แคทลียา ควีนสิริกิติ์ ที่ทนร้อนมาปลูกในประเทศไทย ก็ออกดอกในลักษณะเดียวกัน ซึ่งผู้นำแคทลียาสายพันธุ์นี้เข้ามาประเทศไทยเป็นท่านแรกคือ พลเอก สุรจิต จารุเศรณี ต่อมา ได้มีผู้นำดอกแคทลียาควีนสิริกิติ์ เข้าประกวด ก็ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมจากสมาคมพฤกษชาติแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์เช่นเดียวกัน

พันธุ์ไม้ดอกที่สองที่ได้รับพระราชทานพระนามาภิไธยของสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถเป็นชื่อ คือ ดอนญา ควีนสิริกิติ์ ที่มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ผสมขึ้นระหว่างดอนญาลูซกับดอนญาออโรรา เป็นไม้ประดับพันธุ์ผสมที่สวยงามมาก จึงได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายให้สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถทอดพระเนตร เมื่อคราวตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเยือนประเทศฟิลิปปินส์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖

และทางการฟิลิปปินส์ได้ขอพระราชทานนามไม้ผสมนี้ว่า ดอนญา ควีนสิริกิติ์ เพื่อเป็นสิริมงคล ซึ่งตามแบบแผนที่ประเทศฟิลิปปินส์กำหนดไว้ ณ ผู้ที่จะได้รับเกียรติมาเป็นชื่อดอกดอนญาพันธุ์ใหม่ๆ จะได้แก่สุภาพสตรีหมายเลข ๑ ของประเทศฟิลิปปินส์เท่านั้น

ดอนญา ควีนสิริกิติ์ เป็นพรรณไม้ลูกผสมอยู่ในวงศ์ Rubiaceae มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Mussaenda Queen Sirikit เป็นไม้พุ่มสูงประมาณ ๑-๓ เมตร ใบเดี่ยวออกตรงข้ามกัน รูปรีปลายแหลม ขนาดกว้าง ๔-๖ เซนติเมตร ยาว ๘-๑๒ เซนติเมตร ออกดอกเป็นช่อ ที่ปลายยอดเป็นดอกสีขาว มีขนาดใหญ่กว่าดอนญาชนิดอื่น ดอกมี ๕ กลีบ ขนาดดอกกว้างประมาณ ๑.๕-๒ เซนติเมตร แต่ละช่อมีใบขนาดใหญ่สีชมพูอ่อนชิลิชอบด้วยสีแดงรองรับ ซึ่งดกมาก ดอกย่อยสีเหลืองขนาดเล็กมี ๕ กลีบ ส่วนโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น ๕ กลีบ รูปสามเหลี่ยม ปลายเปิดออกเป็นรูปดาว เป็นดอกไม้ที่มีความพิเศษเป็นอย่างยิ่ง มีชื่อสามัญเรียกเฉพาะว่า Doña Queen Sirikit แต่ภายหลังชาวต่างประเทศกลับมานิยมเรียกชื่อสามัญของดอกดอนญาชนิดนี้ว่า Queen of Thailand และชื่อไทยพื้นเมืองว่า ควีนสิริกิติ์ ดอนญาสมเด็จแม่

คำว่าดอนญานี้เป็นภาษาสเปน เป็นต้นไม้ในวงศ์เดียวกับเข็ม (Ixora) และกาแฟ (Coffee) มีอยู่ด้วยกันหลายพันธุ์ มีถิ่นดั้งเดิมอยู่ในทวีปแอฟริกา แต่กลับได้รับความนิยมปลูกกันมากในประเทศฟิลิปปินส์ก่อน ชาวฟิลิปปินส์นิยมปลูกดอนญาเป็นไม้ประดับกันอย่างกว้างขวางมาก รวมทั้งได้มีการผสมพันธุ์อีกหลายชนิด ชาวฟิลิปปินส์จึงได้ชื่อว่าเป็นชนชาติแรกที่นำดอนญามาให้ชาวโลกรู้จัก ศาสตราจารย์กลิน สุวตะพันธ์ เคยตั้งชื่อเรียกพันธุ์ไม้นี้เป็นภาษาไทยว่า ใบต่างดอก ทั้งนี้เพราะพันธุ์ไม้นี้ชนิดนี้มีใบประดับดอก แต่ดอกแท้มีน้อย ช่อหนึ่งมีดอกราว ๒-๔ ดอกเท่านั้น

ดอนญา ควีนสิริกิติ์ สามารถขยาย
พันธุ์ด้วยวิธีปักชำหรือตอน เป็นพันธุ์ไม้
กลางแจ้ง แต่ไม่ชอบแสงแดดมากนัก ควร
ปลูกในที่ซึ่งถูกแดดครึ่งวันพั้งแต่ครึ่งวันใน
ที่ดินร่วนซุย ไม่ชื้นแฉะตลอดวัน

พันธุ์ไม้ ที่ได้รับพระราชทานพระ
นามาภิไธยของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระ
บรมราชินีนาถ ดอกที่สามคือ กุหลาบ ควีน
สิริกิติ์ เป็นลูกผสมระหว่างกุหลาบสายพันธุ์

Konigin der Rosen และ Peer Gynt มี
ความตระการตาสวยงามในระดับโลก ได้รับ
การนำออกเผยแพร่ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้รับ
รางวัลชนะเลิศในการประกวดกุหลาบที่กรุง
Belfast เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ต่อมา เมื่อ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ
พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ

ประพาสประเทศเดนมาร์ก นายอ็องเดร เอนเดริกส์ ชาวเบลเยียม ผู้อำนวยการเรือน กุหลาบ Grandess Roseriea Die Val De Loire ประเทศฝรั่งเศส ได้ขอพระราชทาน พระราชานุญาตอันเชิญพระนามาภิไธย ควีนสิริกิติ์ เป็นชื่อดอกกุหลาบพันธุ์นี้เมื่อ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

กุหลาบ ควีนสิริกิติ์ อยู่ในวงศ์ Roseaceae ชื่อวิทยาศาสตร์ Rosa Queen Sirikit ชื่อสามัญ Rose Queen Sirikit เป็นกุหลาบ ประเภทดอกใหญ่ มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๔-๕ นิ้ว ความงามอันเลื่องลืออยู่ที่กลีบดอกสี เหลืองสด ขอบสีแดงเรื่อซ้อนกันหลายชั้น มี กลิ่นหอมอ่อนๆ ลักษณะพิเศษคือ จัดอยู่ใน ไม้พุ่มสูง ๑-๒ เมตร ลำต้นแข็ง กิ่งอวบ มี หนาม ใบประกอบแบบขนนก ออกสลับใบย่อย ๕-๗ ใบ รูปไข่ กว้าง ๒-๔ เซนติเมตร ยาว ๔-๗ เซนติเมตร ปลายแหลม ปลายและ ขอบกลีบดอกสีแดงเรื่อ กลิ่นหอม ออก ๑-๓ ดอก ที่ปลายกิ่งฐานรองดอกเป็นรูปถ้วย กลีบเลี้ยง ๕ กลีบ กลีบดอกจำนวนมากซ้อน กันหลายชั้น เมื่อบานเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๐- ๑๒ เซนติเมตร เกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียมี จำนวนมาก ผลเป็นรูปไข่ ออกดอกตลอดปี ขยายพันธุ์โดยตอนกิ่ง ปักชำกิ่งและตัดตา ประโยชน์คือ ดอกกลีบแรกแย้มใช้สกัดน้ำมัน

กุหลาบ ใช้แต่งกลิ่นเครื่องสำอาง อาหาร และยาบางชนิด และใช้ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ท่านผู้หญิงสุวรี เทพาคำ เป็นท่านแรกที่นำ พันธุ์เข้ามาสู่ประเทศไทย

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีความสนพระทัยในงานอนุรักษ์ ธรรมชาติ พรรณพฤกษาและสัตว์ป่าของไทยเป็นอย่างยิ่งตลอดมา ครั้งใดที่โดยเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปทรงเยี่ยม เยือนราษฎรในท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ จะทรงสนพระทัยในเรื่องนี้มากเป็นพิเศษ จะ เห็นได้จากที่ทรงพระราชดำริริเริ่มโครงการ ต่างๆ เช่น ป่ารกน้ำ บ้านเล็กในป่าใหญ่ สวนป่าสิริกิติ์ อันเป็นโครงการอนุรักษ์ ธรรมชาติและสัตว์ป่า ฯลฯ ที่ทรงคุณค่าแก่ พลณิกกร คุณหญิง คณิดา เลขะกุล ได้เขียน เรื่องราวที่แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงสน พระทัยเกี่ยวกับพรรณไม้ไว้อย่างน่าสนใจว่า

"ที่ภาคอีสานนั้น ทรงพระราชปรารภ กับผู้ใกล้ชิดว่า มีพรรณไม้เล็กๆ สวยงาม ตามท้องทุ่งซึ่งไม่เคยทอดพระเนตรในภาค อื่นเลย โดยเฉพาะในจังหวัดสกลนคร ณ บริเวณพื้นที่ใกล้ๆ พระตำหนักภูพานราช นิเวศน์ มีดอกไม้ป่าชนิดหนึ่งดอกเล็กๆ สี ม่วงและสีน้ำเงินสด มีกลิ่นหอม พอถึงปลาย ฤดูฝนเข้าต้นฤดูหนาวก็จะบานสะพรั่งไปทั้ง ทุ่งกว้าง ในอาณาบริเวณประมาณ ๕๐ ไร่ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ พระราชทานนามดอกไม้ป่าเล็กๆ นั้นว่า ดอกดุสิตา

"และ ณ ลานกว้างแห่งนั้น นอกจาก ดอกดุสิตาสีม่วงงดงามมีเสน่ห์จับตาแล้ว ยังมีดอกไม้ชนิดอื่นขึ้นแซมอีกหลากหลายชนิด ดอกไม้ป่าสีขาวดอกกลมๆ ที่ขึ้นดาดชายเต็ม ท้องทุ่งได้รับพระราชทานนามว่า มณีเทวา ส่วนดอกสีเหลืองทองรูปทรงละม้ายกล้วยไม้ ขนาดจิว มีนามว่า สร้อยสุวรรณา ดอกหญ้า สีม่วงอมชมพูอ่อนแบบบาง พระราชทาน นามว่า ทิพเกสร ดอกสีฟ้าหม่นคล้ายดอก ทิวลิปขนาดจิว ทรงเรียกว่า สรัสจันทร"

นอกจากนี้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระ บรมราชินีนาถยังทรงเล่าถึงดอกกุหลาบ ราชินีแห่งบุปผชาติที่ปลูกไว้ทั่วพระราช

อุทยานในพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ไว้ ตอนหนึ่งว่า

"กุหลาบนี้ได้รับคำชมจากต่างประเทศ ว่า ไม่เคยเห็นกุหลาบที่โชนงามเท่าที่พระ ตำหนักภูพิงค์ คิดว่าความสูงและอุณหภูมิกำลังเหมาะ ศาสตราจารย์ต่างประเทศบอกว่า ที่ราบสูงของไทยนี้มีอนาคตมาก ถึงแม้ว่าป่าจะโดนตัดไปแล้วก็ยังมีอนาคต เพราะว่ามีอุณหภูมิต่ำที่เป็นเหมือนฤดูใบไม้ผลิ แต่มีแสงอาทิตย์ที่ยาวนานกว่าต่างประเทศเขา ทำให้งาม"

การที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงสนพระทัยในการอนุรักษ์ ธรรมชาตินั้น ได้เป็นที่ประจักษ์ชัดในวงการ อนุรักษ์ธรรมชาติและเป็นอย่างดีทั้งในและต่าง ประเทศ จะเห็นได้ว่าในวงการธรรมชาติ วิทยามักจะยกย่องพระเกียรติคุณของ พระองค์ท่าน โดยนำพระนามควีนสิริกิติ์ ไปตั้งชื่อให้แก่สิ่งมีชีวิตชนิดใหม่ๆ อันล้ำค่า และงดงามที่ได้พบเสมอ ดังเช่น พรรณไม้ งามนาม "ควีนสิริกิติ์" ทั้ง ๓ ชนิด ที่ความรู้ คือประทีปนำมาลงเพื่อเทิดพระเกียรติเนื่อง ในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ศกนี้

ขอขอบคุณ
ฝ่ายประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้านครหลวง
เอื้อเฟื้อภาพประกอบ
หนังสือประกอบการเขียน

๑. ไม้ดอกและไม้ประดับเฉลิมพระเกียรติ. จัดพิมพ์โดยคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสทรงพระชนมพรรษา ๕ รอบ, กรุงเทพฯ : บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด ๒๕๓๖.
๒. วิชัย อภัยสุวรรณ. "ดอกไม้และประวัติดอกไม้เมืองไทย". กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ดี แอล เอส ๒๕๓๒.
๓. พฤษชาหายาก. สำนักพิมพ์ธารอักษร, กรุงเทพฯ : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ ๒๕๔๔.